

K NAROZENINÁM DOCENTKY ZUZANY JETTMAROVÉ

VANDA OBDRŽÁLKOVÁ

V uplynulém roce oslavila životní jubileum doc. PhDr. Zuzana Jettmarová, MSc., Ph.D., jedna z nejvýraznějších osobností současné české translologie a dlouholetá pedagožka Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.

Zuzana Jettmarová se narodila 18. října roku 1952 v Praze, v roce 1976 absolvovala obor překladatelství a tlumočnictví na FF UK, v roce 2010 získala titul Ph.D. v oboru translologie a na konci roku 2017 se úspěšně habilitovala. Její akademická dráha je úzce spjatá s Ústavem translologie (dříve katedrou překladatelství a tlumočnictví), kam nastoupila jako odborná asistentka v roce 1981 a kde od té doby vede přednášky a odborné semináře zaměřené na obecně translologické, lingvistické i metodologické disciplíny. Řada z těchto předmětů patří k základu společnému pro všechny jazyky vyučované v ÚTRL, takže se s ní během studia setká každý student kteréhokoli z překladatelských a tlumočnických studijních programů.

V letech 1991 až 2006 zastávala pozici ředitelky ÚTRL, který se pod jejím vedením stal uznávanou a uchazeči vyhledávanou institucí. V souvislosti s transformací katedry překladatelství a tlumočnictví zásadním způsobem přispěla k vytvoření základní koncepce studijního programu translologie, který v sobě slučuje jak praktickou přípravu budoucích překladatelů a tlumočnicků, tak teoretické vzdělání v poměrně širokém spektru disciplín, jež představuje základ pro další vědecké a akademické působení absolventů oboru. V období po roce 1989 se zasadila o navazování spolupráce se zahraničními organizacemi a institucemi a vybudovala z ÚTRL pracoviště, které má své pevné místo na mezinárodní scéně. Jako příklad uveďme členství v organizaci European Society of Translation Studies (EST), kde v letech 1995–2001 působila jako členka výkonné rady a později jako místopředsedkyně, dále členství v organizacích CIUTI a FIT. K internacionalizaci celé fakulty přispívala také jako koordinátorka programu Tempus a Socrates – Erasmus a jako referentka pro studium cizinců na FF UK.

V průběhu celé své akademické dráhy se pravidelně účastní domácích i zahraničních konferencí, často v roli hlavního řečníka nebo člena organizačního výboru. Je členkou redakčních rad v odborných nakladatelstvích (např. John Benjamins Publishing) a časopisech (např. *Across Languages and Cultures* a další). Významná byla její dlouholetá spolupráce s Centrem pro výzkum překladu, komunikace a kultury Katolické univerzity v Lovani, kde opakovaně vystoupila jako hostující profesorka. Završením této spolupráce byly přednášky prof. Lamberta v Praze a stipendijní pobyt několika doktorandů oboru translologie na letní škole CETRA v italském letovisku Misano Adriatico.

Coby ředitelka ÚTRL rovněž přispěla k úspěšné rekonstrukci Šporkova paláce realizované v letech 1998–1999, díky které ústav získal krásné a moderně vybavené sídlo budící obdiv návštěvníků z tuzemska i ze zahraničí.

Ve svém úsilí o rozvoj oboru a rozšiřování mezinárodní spolupráce Z. Jettmarová pokračuje dodnes jako garantka a jedna ze stěžejních vyučujících anglického oddělení, členka oborové rady a školitelka řady diplomantů a doktorandů. Ve spolupráci s prof. Janou Královou připravila akreditaci doktorského studijního programu Translation Studies v angličtině, ve kterém v současnosti studují tři studenti, z toho jeden pod jejím vedením. Prostřednictvím předmětu Metody výzkumné práce dohlíží na kvalitu všech diplomových prací zadávaných na ÚTRL. Zapojuje se také do veřejné debaty o tématech souvisejících s překladem, ke kterým zpracovává odborná stanoviska.

Výzkumná a publikační činnost Z. Jettmarové se odvíjí od tří základních vzájemně propojených tematických os. Její páteří část představuje studium a analýza československých a zahraničních teoretických translatologických východisek a historiografická interpretace českého strukturalismu v celosvětovém kontextu. Tento směr bádání Z. Jettmarové je úzce spojen se snahou upozornit na souvislosti a vztahy mezi českou strukturalistickou tradicí a zahraničními translatologickými směry a školami. Vyústěním tohoto úsilí bylo mimo jiné vydání anglicky psané kolektivní monografie *Tradition versus Modernity* (2008), jejímž cílem bylo připomenout českému i zahraničnímu publiku základní koncepce Pražské školy. Z. Jettmarová je jednou z editorek publikace a přispěla do ní úvodním přehledovým článkem s příznačným názvem *Czech and Slovak Translation Theories: the Lesser-known Tradition* (*České a slovenské teorie překladu: méně známá tradice*).

Zásadním počinem souvisejícím se zpřístupňováním české translatologie světu je anglický překlad *Umění překladu* (*The Art of Translation*, 2011, překl. Patrick Corness), jedné ze stěžejních prací českého teoretika překladu Jiřího Levého, který doc. Jettmarová iniciovala a podílela se na něm jako editorka (včetně adaptace výchozího textu pro zahraniční publikum) a autorka kritického úvodu. Za připomenutí stojí rovněž zpracování rozsáhlé české a slovenské translatologické bibliografie od roku 1913 do roku 2003.

V devadesátých letech se zaměřila především na empirický výzkum překladu reklamy a propagačních textů v postkomunistických zemích. I v tomto případě uplatnila v zásadě strukturalistická metodologická východiska. Její studie mapující vývoj převodu reklamního žánru v období 1990–2004 předkládají multidiscipinární a mnohovrstevnatý pohled na soubor faktorů ovlivňujících dobovou normu, včetně postojů zadavatelů a příjemců, na pozadí rychle se vyvíjejícího historického a společenského kontextu. Jako samostatné podtéma zpracovala koncept překladovosti, který do translatologie zavedl J. Levý a dále ho rozpracoval A. Popovič. Z. Jettmarová tento fenomén zasazuje do širšího rámce jako součást obecnějšího uvažování o cizosti v překladu a empiricky zkoumá, jakým způsobem se odráží ve vývoji reklamního žánru.

Statě a články věnované převážně výše uvedeným tématům publikovala v řadě tuzemských a zahraničních časopisů (např. *Target*, *Linguistica Pragensia*, *Translatologica Pragensia*), sborníků a monografií. Nejzásadnější výsledky její výzkumné práce jsou shrnuty v monografii *Mozaiky překladu* (2016). Významným publikačním příspěvkem z poslední doby je kapitola *The concept of translation in Slavic cultures* (*Pojem překlad ve*

slovanských kulturách) v mezinárodní encyklopedické publikaci *World atlas of Translation*, která vyjde v roce 2018.

Na závěr si dovoluji poněkud osobnější pohled na oslavenkyni, jíž je tento příspěvek věnován. Není tajemstvím, že mezi studenty je doc. Jettmarová považována za osobu respektovanou, značně náročnou a v leccěms neústupnou. Z vlastní zkušenosti ale mohu říct, že zmíněná náročnost nikdy nespočívala v samoučelném lpění na nepodstatných detailech. Ze všech zkoušek a konzultací jsem bez ohledu na výsledek odcházel s pocitem, že jsme si docela přátelsky popovídaly a já měla možnost probírané téma pochopit do větší hloubky. Dnes Zuzanu Jettmarovou vnímám jako zkušenou kolegyni s osobitým smyslem pro humor a neuvěřitelným přehledem o aktuálním dění v české i světové translatologii, vždy ochotnou poradit odbornou literaturu k jakémukoli tématu. Občas přes dveře pracovny zaslechnu útržky jejich rozhovorů se současnými studenty a vždy znovu obdivuji, s jakou pečlivostí a pozorností se každému z nich věnuje. Právě díky obětavosti a osobnímu nasazení, které je motivováno opravdovým zájmem o obor a jeho rozvoj, je doc. Jettmarová nedocenitelnou oporou pro Ústav translatologie i celou fakultu.

Do dalších let přeji paní docentce za celý pedagogický kolektiv Ústavu translatologie především pevné zdraví, neutuchající tvůrčí energii, vnímavé a inspirativní studenty a kolegy, mnoho dalších odborných úspěchů a hodně radosti z pedagogické práce i v osobním životě.

VYBRANÁ BIBLIOGRAFIE

- Jettmarová, Zuzana (2011) 'Editor's introduction to the English edition', in Jiří Levý, *The Art of Translation (Umění překladu. Praha, 1983)*. Translated by Patrick Corness, Edited with a critical foreword by Zuzana Jettmarová. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Jettmarová, Zuzana (2016) *Mozaiky překladu. Translation Mosaics: K devadesátému výročí narození Jiřího Levého*. Praha: Studia Philologica Pragensia. Karolinum Press.
- Jettmarová, Zuzana (v tisku 2017, vyjde 2018) 'The concept of translation in Slavic cultures', in Yves Gambier and Ubaldo Stecconi (eds.) *World atlas of translation*, Amsterdam: John Benjamins.
- Králová-Kullová, Jana a Zuzana Jettmarová (2008) *Tradition versus modernity: from the classic period of the Prague School to translation studies at the beginning of the 21st century*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Opera Facultatis philosophicae Universitatis Carolinae Pragensis.